

הקדמה לפרק ד' אבות נזיקין

המשנה מפרטת את הד' אבות נזיקין **שור בור מבעה והבער**. על 2 אבות שור ומבעה נחלקו רב ושמואל ונבאר כל אב ואב לפי סדר והתכונות והתולדות ומקורו מהפסוקים

שמואל		לרב	המ"ד
רבא	ר"י		האב
רגל	קרן	קרן. שן. ורגל	שור
החופר בור או פותח מכסה מבור פתוח ברה"ר והזיק			בור
שן		אדם המזיק	מבעה
הדליק אש בחצירו ונתפשט לחצר חבירו			והבער

המקור מהתורה

1. שור שהזיק אדם. 2. שור שהזיק שור. קרן
- שור שהזיק אדם** לומדים דכתיב "כי יגח שור את איש או את אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי" – **זה בתם. במועד** : "ואם שור נגח הוא מתמל שלשום והועד בבעליו ולא ישמרנו בעליו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת" (בידי שמים – אך נותן כופר כדכתי' ואם **כופר** וגו').
- ושור שנגח שור** לומדים מהפי' "וכי יגוף שור איש שור רעהו ומת ומכרו את השור החי וחצו את כספו וגם את המת יחצון" **זה בתם. ובמועד** לומדים מהפי' "או נודע כי שור נגח הוא מתמל שלשום ולא ישמרנו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו".
- לומדים מהפי' "כי יבער איש שדה או כרם **ושלח את בעירה** ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם". רגל
- לומדים מהפי' "כי יבער איש שדה או כרם **ושלח את בעירה ובער בשדה** אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם". שן

אדם [איש באיש: "ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת"] ואיש בבהמה:

"ומכה נפש בהמה ישלמנה"

בור "כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ונפל שמה שור או חמור".

אש "כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם

המבעיר את הבערה".

לאחר שהבאנו את המקור מהתורה נבאר את **התכונות** של כל אב

האב	תכונתו	הגדרתו	דוגמא להנ"ל
קרן	"כונתו להזיק"	כל מה שכיון להזיק	דוחף אחר בכונה.
שן	"הנאה להזיקה"	כל מה שיש לה הנאה מזה	קופצת לתוך בור מים משום שהיא מלוכלכת והבאישה את המים.
רגל	"דרך הלוכו"	כל מה שמזיקה בדרך הליכה	מזיקה עם קרנה בדרך הלוכה (-שלא בכונה)
בור	"תחילת עשיתו לנזק"	בור ברה"ר איננו מיועד לשום שימוש כי אינו שלו, אלא זה מיועד לנזק*	מציב שולחן ברה"ר וזה מיועד לנזק
הבער	"כח אחר מעורב בו"	כל מה שמעורב בו כח אחר (רוח)	אבן שנפל מהגג מפני רוח (-מצויה)

*אפי' כותל שנפלה אע"פ שאינו מיועד לנזק והגמרא מדברת מזה כבר בדף ו' ע"ב.

לאחר שביארנו את התכונה של כל אב ואב וקראו לו אב מכיון שיש לו תולדות.

נבאר את **התולדות והדינים** המיוחדים שיש בכל אב

דינים מיוחדים באב	תולדות	האב
במועד משלם נ"ש בתם משלם ח"נ	בעטה ברגלה	קרן
פטורים ברה"ר	טנפה פירות נתחככה בכותל	שן
	הזיקה בגופה, בשערה, במשאה, במושכות, ברסן	רגל
פטור בנזקי כלים ובמיתת אדם בור ט' חייבים נזקים בור י' חייבים גם מיתה	כוחו וניעו שהזיקו לאחר שנחו ברה"ר	בור
מועד לעולם בין ער בין ישן	הזיק בשינתו	אדם
לפי חכמים: טמון באש – פטור. לפי ר"י: לחכה נירו וסכסכה אביניו, חייב.	אבנו, סכינו, ומשאו שנפלו ברוח מצויה והזיקו בדרך נפילה	אש